

דולרים וזהב כסוד מדינה

בחדש זכו השנה התפרסמה ידיעה כלכלית שאמרה היותה לועזי את אגות הטיפוס של הכלכלה העולמית ולהתפרץ במחצית ראשית בכל מדורי הכלכלה.

הידיעה שלא הוכחה תיארה תפיסה עליידי משטרת הנבולות האיטלקית של סכום זמני שהוכרז בידי שני אדונים יפנים. סכום של 134.5 מיליארד דולר באגרות חוב אמריקאיות. מה שישים שני יפנים עם מאזדה ובה סכום הקרוב לתל"ג של מדינת ישראל? האם לאחר מניחי הבנקים המרכזיים בעולם יש תשובה אולי. כיצד ניתן להסביר את המטות האלוות שהשתררה בתקופות העולמת הידיעה מן המיתרות עוד בטרם הגיעה אליהן? הספקולציות ומניעי השאלה מרובים. גם אם מדובר בזיוף ענקי, מיהו שמישהו מחפש דרכים בלתי קונטנציונליות להסטר מסכום ענק של אגרות דולריות.

הרחק מאיטליה, במסדרונות וושינגטון, הפכה ישיבה של ועדת המודיעין של הסנאט בפברואר השנה לישיבה כלכלית יוצאת דופן. היה זה דיון בו הציג מייקל מולר, ראש המודיעין הלאומי, את הדאגה העמוקה המפסיקה את הנורמים הביטחוניים באיר"ב, הצופים במעמדו המידרדר של הדולר וההשלכות של סכב זה על הביטחון העולמי.

לא כל תבועה כלכלית ניתנת להסתרה בעזרתה חשאיות. כך לנוהל התבשרנו בתחילת החודש שמוחזיק הזהב זנק לשיא של כל הזמנים, בעקבות הודעה של הבנק המרכזי של הודו על רכישת 200 טון זהב מקרן המטבע הבינלאומית בתי מזהב 6.7 מיליארד דולר. נגיד הבנק הודי לא לבד, גם האחראי על רכישות הזהב בסין הודיע באוקטובר השנה שסין תגדיל את רזרבות הזהב שברשותה.

אבלנו בבנק ישרי אל, בניגוד להודו, סין ומדינות אחרות המני סות להפחית את יתרונות הדולרים שברשותן, שובים שאים ברכישות דולרים. השנוע התבשר רעו שיתרות המט"ח של בנק ישראל הגיעו לשיא של כל הזמנים - 61.2 מיליארד דולר. האם נכון לישראל להחזיק יתרונות כה נכבדות של דולרים?

הדולר נחלש בעולם. הדולר

ואם המודו חלק מהדולרים לאחר רכישתם - האם לא נכון להודיע לציבור במה? לא סילם חושבים כך.

בנייד עמדה שפורסם לאחרונה עליידי 'מסון ירושלים לחקר שווקים' (www.jimsisrael.org), הירעתי בפני הסיכונים שבמדינות בנק ישראל, בנייד, מצוטט החשב הכללי לשעבר ר"ד ירון וליכר, שטוען כי אחזקת היתרות ברמה הנמוכה מוכנה בעלות שאינה סבירה ולא כראית. ר"ד אליזה מצייין כי בנק ישראל אינו מסוגל להעלות את שער הדולר לאורך זמן וכי אחזקת יתרונות של 60 מיליארד דולר עולה למשק הישראלי 3 מיליארד שקלים בהפרישי ריבית בשנה. גם החשב הכללי ועובדי, שוקי אודן, צייין שלא ידוע עד כמה השפעה רכישת הדולרים של בנק ישראל, אך יש לה השלכות שליליות ולא ניתן להמשיך כך לנצח. ובגן, שני חשבים כלליים מהודו: רכישת המט"ח הגדולות "חשפות את בנק ישראל לתבדיות מסוכנת בשערי המטבע".

בעבר היו יתרונות המטבע אמורות לממן שלושה חודשי י"בוא, או בערך 16 מיליארד דולר (בשנת 2008). אולם מאז מארס 2008 הודיע בנק ישראל שיש להגדיל את יתרונות המט"ח, בתחילה ל-40.35 מיליארד דולר, ובתוסף 4.4 מיליארד דולר, הודעה רפה הודעה עד שלאחרונה הצהיר הבנק שאין נבול עליון לרכישות הדולרים, וכי הבנק יתערב במסחר המט"ח "ככל שידרש". מידוע, לישראל יש חוב חיצוני גדול. חוב החיצוני של המגזר הציבורי בישראל מוגדר כסך ההתחייבויות של הממשלה, בנק ישראל והמוסדות הלאומיים כולפי מי שאינם תושבי המדינה (הן במטבע חוץ והן בשקלים). בסוף שנת 2008 עמד החוב במטבע חוץ של הממשלה על כ-109.5 מיליארד שקלים (כ-28.8 מיליארד דולר), שהם כ-20% מסלל החוב הממשלתי.

מתביר של יתרונות המטבע המסוכנות הללו יש שיטשים אחרים מאשר לממן י"בוא ולהחזיר הלוואות עליוס משלמים אוהי ישראל קרן ריבית גבוהים מדי שנה. באוקטובר השנה העמידו בנק ישראל והאגף הלוואה בסך 1.7 מיליארד דולר לקרן המטבע העולמית (IMF), קרן העסקת בחלואות לטרישת מתפתחות. על הלוואה הבדי כמאות שר האוצר כביטס קרן המטבע האחרון במדינה.

נשגב מביתי מדוע מתייגי המשק הישראלי, המבקשים להיחשב כנציגי מדינה מפותחת, ממחרים לאנזן דווקא את האופנות הבעתיות הבלתי אור"י איות והמסוכנות כלכלית. וכי מה רע בהתנהלות כלכלית שמרנית בימים אלו? אם אתה חייב ספק, האם לא מוטב שתכסה את חובותיך בטרם תלווה כספים לאחרים כנבד העיירה?

נגדי הבנקים בעולם מנסים לצמצם את חשיפתם לסיכויי הדולר - ריק אבלו קינים דולרים ומלוחים. האם בכל העולם נדעים?

הצבת שמשו כמטות במסון ירושלים לחקר שווקים